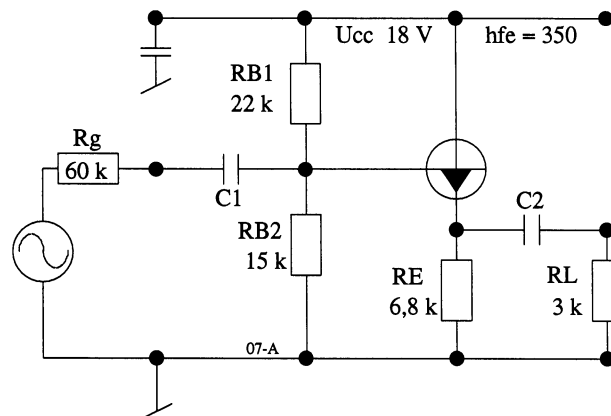

Jordet kollektor

Indholdsfortegnelse

- 1.0 Indledning, side 2

- 2.0 DC beregninger, side 3
  - 2.1 Indgangsimpedans, side 4
  - 2.2 Udgangsimpedans, side 6
  - 2.3 Spændingsforstærkning, side 8
  - 2.4 Indgangsspænding, side 9
  - 2.5 Udgangsspænding, side 9
  - 2.6 Strømforstærkning, side 9
  - 2.7 Fasedrejning, side 10

- 3.0 Eksempel 1, side 11
  - 3.1 Facitliste til eksempel 1, side 12

- 4.0 Opgaver, side 14

- 5.0 Facitliste, side 16

1.0 Indledning

Grundkoblingen, der behandles i dette afsnit, anvendes ofte, hvor man har brug for at adskille trin.

Det er almindeligt, at man kalder den for en BUFFER; men betegnelsen IMPEDANSOMSÆTTER og EMITTERFØLGER bruges også.

For en transistor koblet som jordet kollektor, SKAL man vide følgende.

Indgangsimpedansen er høj.

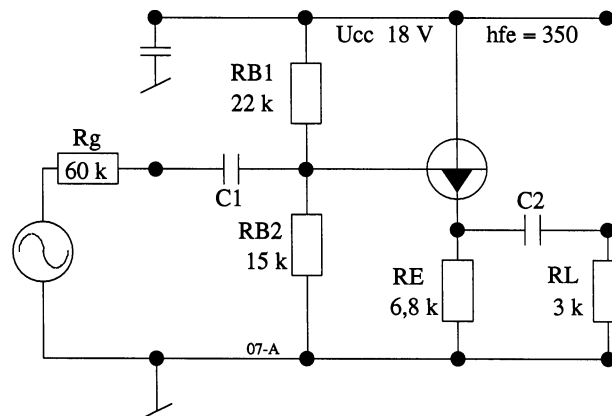
Udgangsimpedansen er lav.

Spændingsforstærkningen er mindre end 1.

Strømførstærkningen er stor.

Fasedrejningen er 0 grader.

2.0 DC beregninger

Når kredsløbets AC parametre skal beregnes, skal man kende DC spændingerne og strømmene.

Beregn følgende.

UB er ca. _____

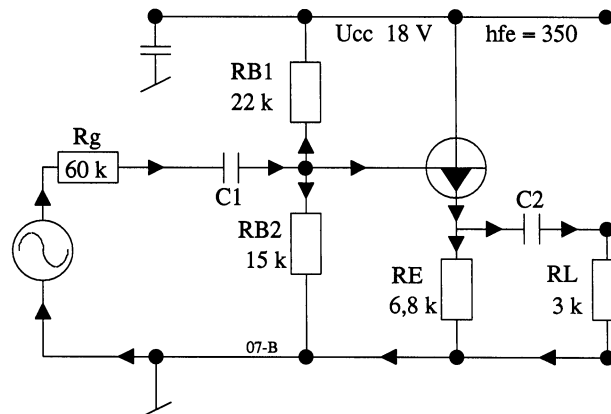
UE er ca. _____

IE er ca. _____

hie er ca. _____

På side 16 findes facitlisten.

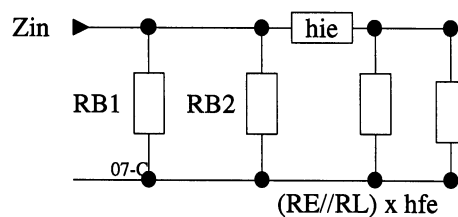
2.1 Indgangsimpedansen

Det er signalstrømmen, der løber fra generatoren rundt i kredsløbet, som fortæller noget om trinnets indgangsimpedans.

Hvilke modstande bestemmer indgangsimpedansen?

Ækvivalentdiagrammet er et forenklet diagram, som viser de komponenter, der har betydning for indgangsimpedansen.

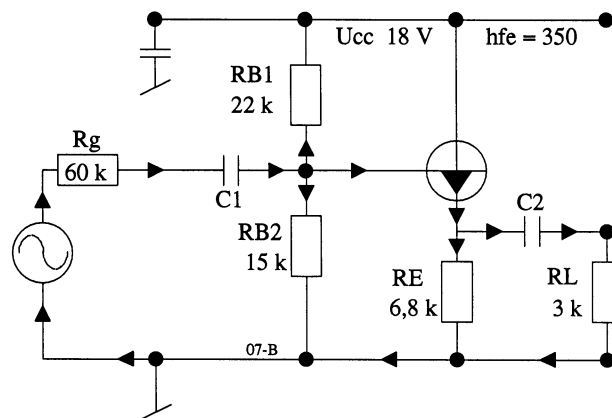
Læg mærke til at RE og RL skal ganges med hfe.

$$Z_{in} = RB1 // RB2 // (h_{ie} + (RE // RL) \times h_{fe})$$

Hvor stor bliver indgangsimpedansen?

$$Z_{in} = 22 \text{ k} // 15 \text{ k} // (8,9 \text{ k} + (6,8 \text{ k} // 3,0 \text{ k}) \times 350)$$

$$Z_{in} = 8,9 \text{ k} // (8,9 \text{ k} + (2,08 \text{ k} \times 350))$$

$$Z_{in} = 8,9 \text{ k} // (8,9 \text{ k} + 728 \text{ k})$$

$$Z_{in} = 8,9 \text{ k} // 737 \text{ k} = \underline{8,8 \text{ k}\Omega}$$

Af formelen ses, at det stort set er RB1 og RB2, der bestemmer indgangsimpedansen.

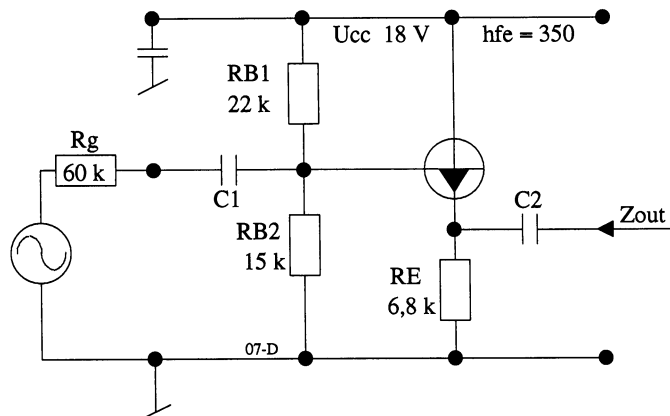
De andre modstande bliver så store, at man kan se bort fra dem.

I det efterfølgende bruges følgende formel, når Zin skal beregnes.

$$Z_{in} = R_{B1} // R_{B2} = 22 \text{ k} // 15 \text{ k} = \underline{8,9 \text{ k}\Omega}$$

Indgangsimpedansen er stor i en jordet kollektoropstilling.

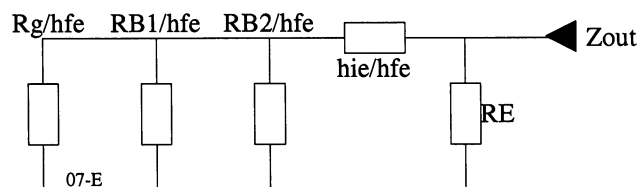
2.2 Udgangsimpedansen

Når man "står" på udgangen og ser ind i transistoren, skal de modstande, der sidder på indgangen (inklusive h_{ie}) transformeres ned med h_{fe} .

Hvilke modstande bestemmer Z_{out} ?

Ækvivalentdiagrammet viser, hvilke modstande der bestemmer Z_{out} .

Hvor stor bliver udgangsimpedansen?

$$Z_{out} = RE // \frac{(h_{ie} + (RB1 // RB2 // Rg))}{h_{fe}}$$

$$Z_{out} = 6,8 \text{ k} // \frac{(8,9 \text{ k} + (22 \text{ k} // 15 \text{ k} // 60 \text{ k}))}{350}$$

$$Z_{out} = 6,8 \text{ k} // \frac{8,9 \text{ k} + 7,7 \text{ k}}{350}$$

$$Z_{out} = 6,8 \text{ k} // 47 = \underline{47 \Omega}$$

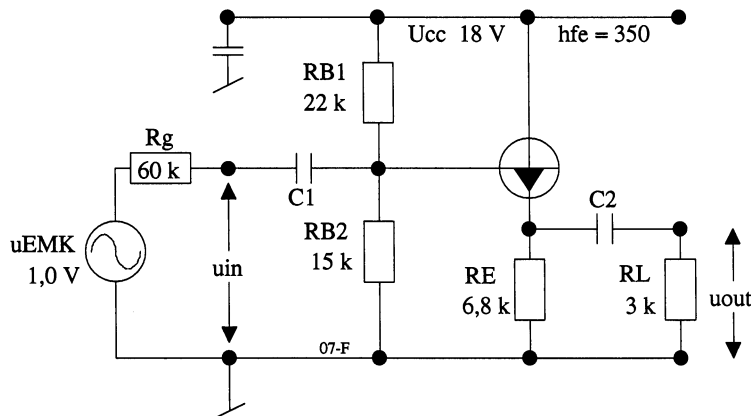
RE har ingen indflydelse på Z_{out} , derfor kan den udelades af formelen.

Fremover anvendes denne formel, når Z_{out} skal bestemmes.

$$Z_{out} = \frac{h_{ie} + (R_{B1} // R_{B2} // R_g)}{h_{fe}}$$

Udgangsimpedansen er lille i en jordet kollektoropstilling.

2.3 Spændingsforstærkning

Når man beregner spændingsforstærkning bruges følgende formel.

$$A_u = \frac{R_E // R_L}{R_E // R_L + \frac{25 \text{ m}}{I_E}}$$

$$A_u = \frac{6,8 \text{ k} // 3,0 \text{ k}}{6,8 \text{ k} // 3,0 \text{ k} + \frac{25 \text{ m}}{985 \mu}}$$

$$A_u = \frac{2,08 \text{ k}}{2,08 \text{ k} + 25}$$

$$A_u = \underline{\underline{0,988 \text{ gange} \sim 0 \text{ dB}}}$$

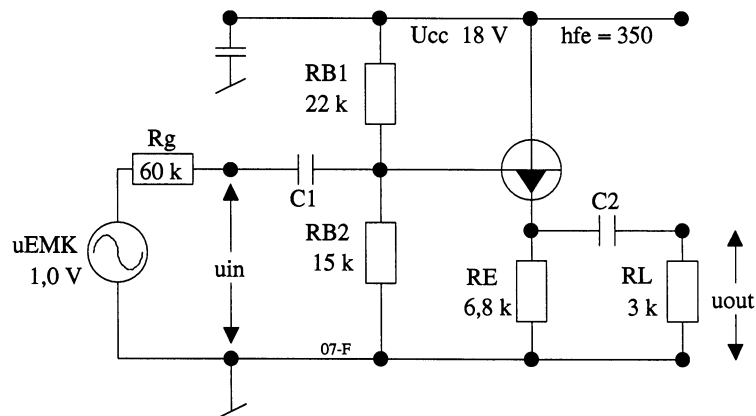
Af formelen ses, at A_u altid er mindre end 1, fordi nævneren er større end tælleren.

Normalt siger man blot at $A_u < 1$.

Spændingsforstærkningen er lille i en jordet kollektoropstilling.

2.5 Indgangsspændingen

Når indgangsspændingen beregnes, skal man kende generatorens tomgangsspænding u_{EMK} , generatorens udgangsmotstand og trinnete indgangsimpedans.

Kender man dem, findes indgangsspændingen ved hjælp af spændingsdelerformlen.

Hvilken værdi får indgangsspændingen, når $Z_{in} = 8,9 \text{ k}\Omega$?

$$u_{in} = \frac{u_{EMK} \times Z_{in}}{Z_{in} + R_g} = \frac{1,0 \text{ v} \times 8,9 \text{ k}}{8,9 \text{ k} + 60 \text{ k}} = \underline{\underline{129 \text{ mV}}}$$

2.6 Udgangsspændingen

Når man kender indgangsspændingen og spændingsforstærkningen, kan udgangsspændingen beregnes.

$$u_{out} = u_{in} \times A_u = 129 \text{ mV} \times 0,988 = \underline{\underline{127 \text{ mV}}}$$

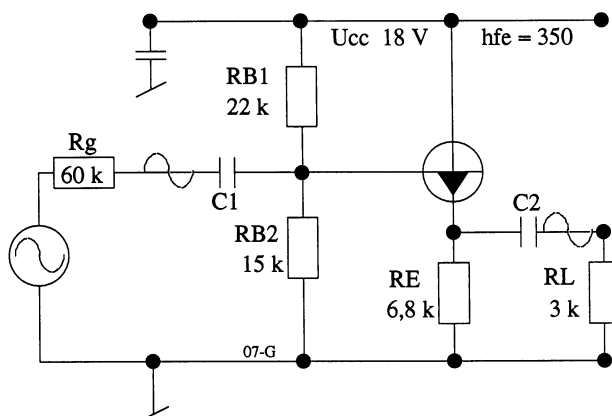
2.7 Strømførstærkning

Strømførstærkningen er en størrelse man normalt ikke beregner. Signalstrømmen der løber ind i basis, bliver forstærket med h_{fe} .

Da h_{fe} er stor, siger man, at strømførstærkningen er stor.

Strømførstærkningen = $h_{fe} = 350$ i det viste eksempel.

2.8 Fasedrejning

Start med at signalet på indgangen går i positiv retning.

Hvilken betydning får det for diodestrækningen mellem basis og emitter. Åbner eller lukker den?

Den åbner.

Hvilken betydning får det for basisstrømmen. Stiger eller falder den?

Den stiger.

Hvilken betydning får det for emitterstrømmen. Stiger eller falder den?

Den stiger.

Hvilken betydning får det for spændingsfaldet over emittermodstanden. Stiger eller falder den?

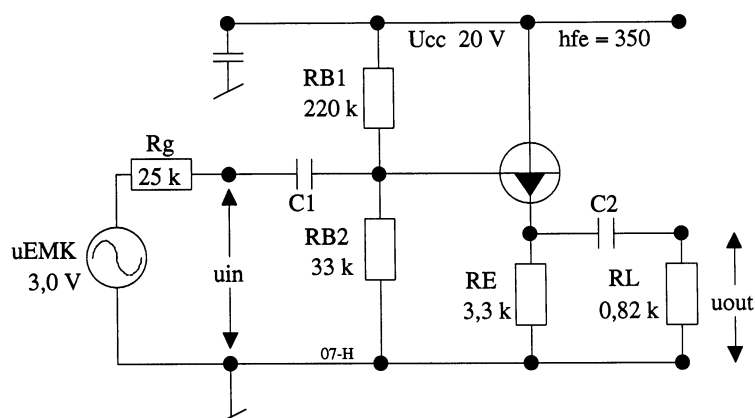
Den stiger.

Hvilken betydning får det for spændingen på emitteren. Stiger eller falder den?

Den stiger.

Når spændingen stiger på basis, stiger den på emitteren. Det giver en fasedrejning på 0 grader.

3.0 Eksempel 1

Beregn følgende.

UB er ca. _____

UE er ca. _____

IE er ca. _____

hie er ca. _____

Zin er ca. _____

Zout er ca. _____

Au er ca. _____

uin er ca. _____

uout er ca. _____

3.1 Facitliste til eksempel 1

$$U_B = \frac{U_{CC} \times R_{B2}}{R_{B1} + R_{B2}}$$

$$U_B = \frac{20 \text{ V} \times 33 \text{ k}}{220 \text{ k} + 33 \text{ k}} = \underline{2,6 \text{ V}}$$

$$U_E = U_B - 0,6 \text{ V}$$

$$U_E = 2,6 \text{ V} - 0,6 \text{ V} = \underline{2,0 \text{ V}}$$

$$I_E = \frac{U_E}{R_E} = \frac{2 \text{ V}}{3,3 \text{ k}} = \underline{606 \mu\text{A}}$$

$$h_{ie} = \frac{25 \text{ m}}{I_E} \times h_{fe}$$

$$h_{ie} = \frac{25 \text{ m}}{606 \mu} \times 350 = \underline{14,4 \text{ k}\Omega}$$

$$Z_{in} = R_{B1} // R_{B2} // (h_{ie} + (R_E // R_L) \times h_{fe}) =$$

$$Z_{in} = 220 \text{ k} // 33 \text{ k} // (14,4 \text{ k} + (3,3 \text{ k} // 0,82 \text{ k}) \times 350) =$$

$$Z_{in} = \underline{25,7 \text{ k}\Omega}$$

Hvis h_{ie} , R_E og R_L udelades i formlen bliver Z_{in} .

$$Z_{in} = R_{B1} // R_{B2}$$

$$Z_{in} = 220 \text{ k} // 33 \text{ k} = \underline{28,6 \text{ k}\Omega}$$

Her sættes Z_{in} til $28,6 \text{ k}\Omega$

$$Z_{out} = \frac{(h_{ie} + (R_{B1} // R_{B2} // R_g))}{h_{fe}}$$

$$Z_{out} = \frac{(14,4 \text{ k} + (220 \text{ k} // 33 \text{ k} // 25 \text{ k}))}{350} = \underline{77,5 \Omega}$$

$$A_u = \frac{R_E // R_L}{R_E // R_L + \frac{25\text{m}}{I_E}}$$

$$A_u = \frac{3,3\text{ k} // 0,82\text{ k}}{3,3\text{ k} // 0,82\text{ k} + \frac{25\text{m}}{0,606\text{m}}}$$

$$A_u = \underline{\underline{0,941\text{ gang} \sim 0\text{ dB}}}$$

Hvis generatormodstanden er stor, skal man være opmærksom på, at u_{EMK} og u_{in} er forskellige.

$$u_{in} = \frac{u_{gen} \times Z_{in}}{R_g + Z_{in}}$$

$$u_{in} = \frac{3\text{ V} \times 28,6\text{ k}}{25\text{ k} + 28,6\text{ k}} = \underline{\underline{1,6\text{ V}}}$$

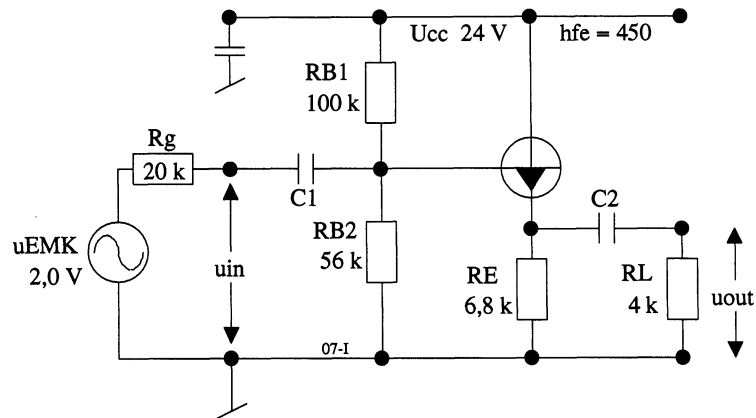
$$u_{out} = u_{in} \times A_u$$

$$u_{out} = 1,6\text{ V} \times 0,941 = \underline{\underline{1,5\text{ V}}}$$

Normalt sættes A_u til 1. Derfor er $u_{out} = u_{in}$.

4.0 Opgaver

Opgave 1

Beregn følgende.

UB er ca. _____

UE er ca. _____

IE er ca. _____

Zin er ca. _____

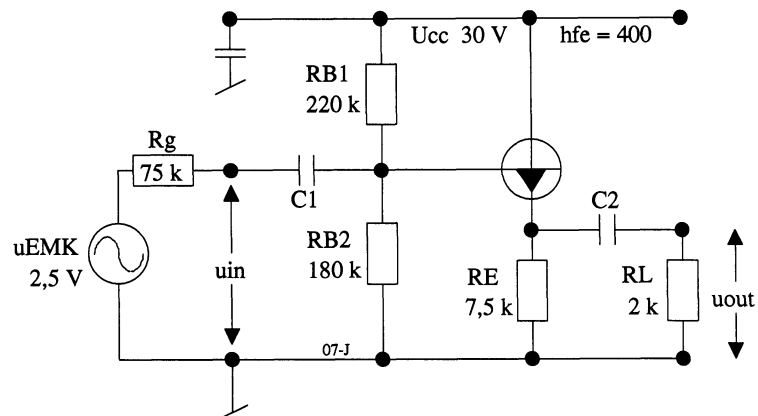
Zout er ca. _____

Au er ca. _____

uin er ca. _____

uout er ca. _____

Opgave 2

Beregn følgende.

U_B er ca. _____

U_E er ca. _____

I_E er ca. _____

Z_{in} er ca. _____

Z_{out} er ca. _____

A_u er ca. _____

u_{in} er ca. _____

u_{out} er ca. _____

5.0 Facitliste

DC beregninger, side 3

UB er ca. 7,3 V   UE er ca. 6,7 V   IE er ca. 985 μ A

hie er ca. 8,9 k Ω .

Opgave 1, side 14

UB er ca. 8,6 V   UE er ca. 8,0 V   IE er ca. 1,2 mA

Zin er ca. 35 k Ω Zout er ca. 50 Ω Au er ca. 1 gg

uin er ca. 1,3 V   uout er ca. 1,3 V

Opgave 2, side 15

UB er ca. 13,3 V   UE er ca. 12,9 V   IE er ca. 1,7 mA

Zin er ca. 98 k Ω Zout er ca. 120 Ω Au er ca. 1 gg

uin er ca. 1,3 V   uout er ca. 1,3 V